

Dette policy-notatet omtaler

- Begrepet Ansvarlig Forskning og Innovasjon (Responsible Research and Innovation, RRI)
- RRI-Practice-prosjektets arbeid
- Funn fra den norske case studien på RRI

RRI-Practice-prosjektet

RRI-Practice studerer hvordan ulike aspekter ved ansvarlighet og RRI gjennomføres i praksis i forskningsorganisasjoner i og utenfor Europa, og hva som er barrierer og drivkrefter for RRI. RRI-Practice fungerer også som internasjonal læringsplattform på området og vil generere eksempler på gode praksiser og råd om implementering, både til forskningsorganisasjoner og myndigheter.

Den norske studien har inkludert Norges Forskningsråd og OsloMet - Storbyuniversitetet og er nå slutført.

Ulike tolkninger av RRI

Det finnes ulike forståelser av RRI. EU-kommisjonen forstår det som 'an approach that anticipates and assesses potential implications and societal expectations with regard to research and innovation, with the aim to foster the design of inclusive and sustainable research and innovation'.

EU viser også til såkalte tematiske RRI-elementer, eller 'nøkler': involvering av offentligheten, åpen tilgang, likestilling, etikk og vitenskapsutdannelse.

Norges Forskningsråd har et RRI-rammeverk som understreker viktighetene av å se fremover, tenke gjennom, invitere med og jobbe sammen. Dette korresponderer med en bredere RRI-forståelse som understreker viktigheten av fremsyn (anticipation), involvering (inclusion), refleksivitet (reflection) og tilpasningsvilje (responsiveness). Denne RRI-tilnærmingen omtales gjerne som AIRR eller AREA.

POLICY-NOTAT

September 2018

Responsible research and innovation (RRI) er et begrep som siden 2011 har fått økende synlighet i europeisk forskningspolitikk og har også blitt viktig i Norge. Det har spesielt vært knyttet til ansvarlig forvaltning av fremvoksende teknologier, som bioteknologi, nanoteknologi og IKT. Fordi forskning og innovasjon endrer samfunnet og kloden vår med stor fart er det viktig for forskningens legitimitet at utviklingen er i pakt med samfunnets verdier og behov, og gjøres på en åpen og tillitsvekkende måte.

RRI-Practice-prosjektet søker å støtte implementeringen av ansvarlig forskning og innovasjon i forskningsorganisasjoner. Dette har innebåret å jobbe tett med til sammen 24 forskningsutførende og forskningsfinansierende organisasjoner og forstå hvordan disse tematiserer ansvarlighet, hvordan de implementerer relevante policyer, og barrierer og drivkrefter i slikt arbeid. Sammen med organisasjonene har vi utarbeidet forslag til videre RRI-relatert arbeid. Nå starter fasen med komparative analyser og utarbeiding av generelle praktiske og policy-rettete anbefalinger.

Den norske studien besto av intervjuer og dokumentstudier på nasjonalt nivå, en workshop med viktige aktører fra det norske forsknings- og innovasjonssystemet, samt aksjonsforskning i Forskningsrådet og OsloMet. Denne studien er presentert i en rapport som finnes tilgjengelig på <https://www.rri-practice.eu/knowledge-repository/publications-and-deliverables/>.

Anbefalinger fra den norske studien

Om man ønsker å styrke RRI i Norge bør man

- Inkludere RRI i nasjonal forsknings- og innovasjonspolicy. Agendaer som signaliseres i policy blir lettere implementert i organisasjonene.
- Vurdere RRI-vennlige forskningsevalueringsmetoder og insentiver. Om forskere kun blir belønnet for å publisere i internasjonale tidsskrifter og få tilslag på EU- og Forskningsrådssøknader kan dette gjøre det vanskelig å prioritere RRI-aktiviteter, som involvering av offentligheten.
- Ikke definere RRI-konseptet for snevert ut fra 'nøkler'. RRI innebærer et overordnet perspektiv på relasjonen mellom forskning, innovasjon og samfunn.
- Gi RRI tid til å modne, spesielt om man ønsker at det skal 'implementeres' i organisasjoner. Å anerkjenne at man har mer helhetlig ansvar for konsekvensene av ens forskning (og ikke bare ansvar for å gjøre forskning i henhold til etiske regler) krever nye dialoger og denne prosessen må ta sin tid.
- Finne rett timing for å implementere en RRI agenda, lage plattformer for å heve RRI-kompetanse, huske betydningen av ildsjeler og bygge allianser rundt RRI-relaterte mål. Utvikle RRI som en læringsprosess og være åpen og transparent om forskjeller og ulikheter i forståelser om relasjonen mellom forskning og samfunn.

RESPONSIBLE RESEARCH AND INNOVATION IN PRACTICE

Om RRI av Elisabeth Gulbrandsen, spesialrådgiver og RRI-ildsjel i Norges Forskningsråd

Forskning, teknologi og innovasjon er alene verken årsak til samfunnsmessige utfordringer (knyttet til klima, miljø, utvikling eller økonomiske kriser) eller virkemidler til å løse dem. Forskning og innovasjon virker bare som innvevd i sosiale, kulturelle og historiske forhold. Vi trenger en bedre forståelse av kompleksiteten og dynamikken i samskapingen av forskning og samfunn. Et viktig spørsmål er hvordan forskere og deres institusjoner kan anerkjenne at de også er samfunnsaktører og bidrar til å skape og opprettholde bestemte samfunnsformasjoner. Både forskere og finansører trenger bedre evne og mulighet til å løfte fram og drøfte eget maktgrunnlag.

Eksperimentene vi i Forskningsrådet inviterer til under merkelappen RRI dreier seg om å skape lærende, inkluderende nettverk av individer og institusjoner. RRI handler om utfordrende øvelser og passer best for de som har noe å lære i samarbeid på tvers av disipliner og sektorer.

Studiens viktigste funn

I rapporten beskriver vi hvordan OsloMet (tidligere HiOA) har vært spesielt gode på åpen tilgang til forskningsresultater og på mangfoldsarbeid. Disse erfaringene, samt gode strukturer for forskningsetikk, gir en god basis for å jobbe videre med RRI i en bredere forstand. OsloMet er som nybakt universitet i en dynamisk situasjon der det signaliseres stor interesse for å styrke RRI videre.

Rapporten beskriver også hvordan Norges Forskningsråd har blitt en av foregangsinstusjonene blant forskningsfinansierer globalt når det gjelder utvikling av læringsorienterte RRI-eksperimenter. Klare policy signaler over tid og dedikert innsats av en gruppe rådgivere i Divisjon for Innovasjon har satt RRI i bevegelse i en betydelig del av norske forskningsmiljøer.

Norge har mange gode praksiser på etikk, likestilling og åpen tilgang. Involvering av offentligheten i forskning og innovasjon er et RRI-element som nok har stått mindre i fokus i Norge enn i f.eks. EU eller Storbritannia. I Norge har brukermedvirkning tradisjonelt stått sterkt, og det er også en god del stakeholder-involvering i forskning. Men involvering av bredere samfunnsgrupper i spørsmål om forskning og innovasjon har tradisjonelt vært gjort utenfor academia selv. Det er også lite eksplisitte forventninger om at forskere skal engasjere seg i å øke vitenskapsforståelsen og -interessen hos folk flest.

Vi har i arbeidet ikke avdekket en kriseforståelse i det norske forsknings- og innovasjonssystemet. Det synes ikke å være en utbredt oppfatning om at det er behov for radikale endringer, men mange stakeholdere og policydokumenter går i retning av at det er behov for å åpne opp vitenskapen mer, styre den ytterligere i retning av samfunnsmessige behov og styrke ansvarlighet i innovasjon (for eksempel innenfor kunstig intelligens). RRI oppfattes generelt som et relevant begrep i en slik agenda.

Prosjektets kontaktpersoner i Norge

Clare Shelley-Egan (OsloMet) og Ellen-Marie Forsberg (Østfoldforskning, fra 8. oktober)

www.rri-practice.eu

Partnere:

OsloMet - Storbyuniversitetet (NO), Karlsruhe Institute of Technology (DE), University of Exeter (UK), Commissariat à l'Énergie Atomique et aux Énergies Alternatives (FR), University of Padova (IT), Applied Research and Communications Fund (BG), Stichting Katholieke Universiteit (Nijmegen) (NL), Wageningen University (NL), Chinese Academy of Science and Technology for Development (CN), Research and Information System for Developing Countries (IN), Arizona Board of Regents (US), Fundacao de Desenvolvimento da UNICAMP (BR), The University of

RRI-Practice-konsortiet, kick-off-møte OsloMet

